

richtte de oogen omhoog, boven de hooge muren uit, naar een Jeruzalem, dat op de bergen lag.

Toen leek het Michiel toe, of hij dat Jeruzalem zag liggen onder een tropische zon, tusschen wuivende palmen en rookende bergen . . .

Heel de gemeente stond op om den slotzang te zingen:

'k Sla d' oogen naar 't gebergte heen,
Vanwaar ik dag en nacht,
Des hoogsten bijstand wacht . . .

Hij zong het mede met vuur. Op dat oogenblik ronkten motoren boven het gebouw; een K.L.M.-vliegtuig, dat zijn route vervolgde naar het Zuiden. Het geronk vermengde zich met den zang der honderden; 't klonk zoo gansch anders dan het gebeier der klokken, en toch, er lag geen wanklank in, geen valscheid van toon. Het was als een nieuw gezang, dat door ronkende motoren werd voortgedragen hoog boven den toren, de vrije, hooge lucht in, tot voor Gods troon . . .

Buiten op straat, na de godsdienstoefening, zei hij tot zijn broer: „'n Heerlijke tijd om in te leven, Jan!”

Jan zweeg en scheen in gedachten verdiept.

„Maar je moet dezen tijd zien met moderne oogen, je moet hem bezingen met een nieuw lied.”

Nog altijd zweeg Jan, maar Michiel lette niet op dit zwijgen en vervolgde:

„De crisis is geen vloek, het is de smart van een nieuwe geboorte. God heeft groote dingen met ons voor.”

Toen ontwaakte Jan uit zijn zwijgend droomen en zei: „Ik denk aan gisterenavond, Michiel; 't was zeven minuten over tien. Dat is niet ver van middernacht... Wij moeten ons dus haasten. 't Wordt vliegen, Michiel!”
(Wordt vervolgd.)

DE OUDERWETSCH E SCHOONMAAK

WANNEER WIJ DE AFBEELDING AAN-schouwen van een ouderwetschen koopvaarder, welks vele zeilen bol staan van den wind, dan kan 't zijn, dat zoowel eerbied, ontzag en bewondering, alsook een zekere schrik ons bevangt. Want deze zeilen moesten toch maar los en vast gemaakt kunnen worden, en evengoed geheschen als gereefd. Voor 't geval dat er iets met de touwen of takels in 't ongereede raakte, moest de zeilmaker of scheepstimmerman er bij kunnen, en ten allen tijde diende op 't groote schip alles prompt en proper, volmaakt in orde te wezen, zoowel voor de goede vaart als voor 't mooie gezicht. Want wat was nu een slordige driemaster!

Nu is de vergelijking van zoo'n statig vol zeilschip met een deftige ouderwetsche huishouding misschien niet al te gezocht. Want ook hier kan bij alle waardeering een gevoel van angst-voor-de-gevolgen ons besluipen, als we bedenken, dat ééns op een jaar alles van zijn plaats moest.

En dit laatste was een onverbidde wet. Dat men een stuk huisraad heel de lente maar liet slapen zonder porren, bestond niet. *Meubilair*, zooals 't woord reeds aanduidt, is *roerend goed* en de huisvrouw uit den goeden ouden tijd begreep dit zóó, dat er ten tijde van 't lieve voorjaar een flinke roering moest worden teweeggebracht!

Nu waren onze „breede huizen” van eertijds ontzaglijk vol. Er waren vele en diepe kasten met ruimschoots berging, ook voor dingen, die aan het dagelijksch gebruik reeds onttrokken waren. Over dergelijk renteloos

bezit oordeelde men toen anders. „Hoe meer kasten, hoe meer oude rommel,” spreekt de mensch der moderne zakelijkheid. Doch onze voormoeders meenden: „Wie wat bewaart die heeft wat; men weet nooit hoe 't nog eens te pas kan komen.”

De schoonmaak dan nam vanzelfsprekend een aanvang bij die kasten, welke klaar moesten zijn als men aan de kamer begon. En als de inhoud „loskwam,” er uit kwam, dan koesterde men als buitenstaander maar één zorg: hoe het er met menschenmogelijkheid ooit weer in moest komen. Want zoo uitgespreid leek het ongehooflijk veel. En wat de zaak nog omslachtiger maakte was dit: de echte degelijke dienstbode hield er een eigenaardig denkbeeld op na, namelijk, dat alles wat in zoo'n kast aanwezig was één dag per jaar van zon en buitenlucht moest genieten, eer 't weer in 't donker achter de gesloten deuren verdween. Kon 't niet anders, dan voor 't open raam, maar dat heette behelpen. Het breede huis was in verreweg de meeste gevallen een „Heerenhuis met tuin” zooals het bordje zegt, en was het weder dienende, dan ging alles van boven dien tuin in. Voor linnengoed en kleeren was het natuurlijk best om eens frisch te luchten. Maar de grondregel werd nogal voornamelijk opgevat. Zoo herinner ik mij een uitstekende meid, en met een helder verstand begaafd, die er op stond om nu werkelijk en letterlijk elk dingetje te luchten, ongeacht het materiaal, waaruit het vervaardigd was, dus om 't even of dit „luchten” zin had of niet. Ik overdrijf niet, ze was overigens iemand van een gezond oordeel, maar zoozeer bevangen in de begrippen waarin ze was opgebracht, dat niets haar weerhield om bij zonnig weer die spulletjes hun ééndaagsche excursie te laten maken. Van den morgenstond tot aan de schemering stonden ze op een tuinbank of op de bleek.

Ach, in alles is de klad gekomen, ook in den goeden schoonmaak! Men kan wel zeggen, dat de schoonmaak van thans slechts een bleeke schim is van voorheen. Die was een ware *cultus*, en moest ferm lang duren ook, anders leek het of men er maar met den Franschen slag overheen gegaan was. Men nam 't zwáár op, over 't geheel kan men wel zeggen, dat de menschen 't zich vroeger erg moeilijk maakten, niet het minst door den aard der bezittingen, welke zij zich aanschafte, en de lasten, welke zij daarmee op hun eigen schouders en op die van hun personeel laadden. Er waren in het breede huis van het laatst der vorige eeuw naast heel veel moois, ook heel wat óndingen, die toen *modern* heetten. Ze waren soms naar 't scheen uitgedacht en als mode gelanceerd door boosaardige fabrikanten, bepaald om dienstboden te kwellen. Hebben mijn lezers, de jongeren dan, bijvoorbeeld nog wel eens een gecapitonneerd *pluche* ameublement gezien? Nu, ik heb er lange jaren een gekend . . . gelukkig niet bezeten.

Dat bewuste ameublement bestond uit de gewone stoelen, een canapee, twee groote armstoelen, en een paar kleinere stoeltjes, die op een later gevolgde veiling met grimmige ironie als „gemakstoelen” stonden gemerkt. Het ameublement was van rood *pluche*, en iedere huisvrouw mag bedenken wat dat zeggen wil. Het geringste veegje stof maakte den stoel of de canapee onooglijk, men kon zoo gezegd wel aan 't schuieren blijven.

Maar 't ergste was de *capitonnering*. Op gegeven afstanden bevonden zich in 't *pluche* tamelijk diepe putjes, met op den bodem een plat knoepje. Die putjes waren eerst recht een wanhoop, ze hadden eenvoudig iets tergendes. Het stof, dat men poogde weg te schuieren van het hoogere oppervlak, vingden ze keurig op, en be-

waarden 't zuinig op hun bodempje. Hoe kreeg men 't er weer vandaan? Ja, hoe? Door ze zoo goed mogelijk één voor één uit te peuteren met een dun meubelkwastje, haast een stokje. Hoezen, anders nog een uitkomst in den zelfgewenschten nood der gecapitonneerde meubelen, gebruikte deze eigenares niet. En op den vloer lag een zwaar en mollig vast tapijt . . . in een tijd, dat men nog geen stofzuigers kende. Het moest geheel en al met de hand geschuierd worden, en de kamer was groot.

Thans, nu deze door en door onpraktische en ook niet fraaie, vrij stijllooze meubelen goeddeels wel zullen versleten zijn en gesloopt, kan het geen kwaad er nog eens even de herinnering aan op te roepen. Menige arme meid heeft er verdriet van beleefd, want zag de ouderwetsche dienstbode niet tegen werk op, het moest werk wezen waar „eer mee viel in te leggen.” Het koper van de keuken blinkend poetsen, de marmeren gang weer hagelwit maken, dat kostte wel zweet en moeite, maar dan was 't ook weer een lust voor 't oog. Het eenvoudige meisje genoot dan een arbeidsvreugde, welke stellig edeler was, dan het banale plezier van thans, het „uitgaan,” dat zoo menig volkskind als ideaal voor oogen zweeft . . . Doch eer viel er niet veel te behalen in die overvolle pluche salons met hun talrijke overige stofnesten. Er waren de *Maquart*-bouquetten, akelige, pluizige en onfrissche dingen, die de hoeken „versieren” moesten, en voorts een overvloed van draperieën en tiertlantijntjes.

Natuurlijk waren ook omstreeks 1880 of 1890 vele deftige huizen gemeubileerd in smaakvollen, soberen stijl. Maar de mode was toen toch niet gelukkig op dit gebied, voor wie zich nieuw moest inrichten.

Tenslotte kan ook de „ouderwetsche schoonmaak” een tragischen kant hebben. Hoe dat zoo? zal men wellicht vragen. En dan antwoord ik: door de geweldige gaping, die er ligt tusschen een betrekkelijk recent *verleden*, en het moderne *heden*; met *recent* bedoel ik, dat de menschen, die den vroegeren tijd nog als den hunnen gevoelen, thans zoo vreemd in den nieuwen staan, óók op 't gebied van hun interieur. Oudere lieden, of zij, die den middelbaren leeftijd voorbij zijn, hebben in de buitenwereld al veel moeten loslaten. Doch de intimiteit van hun huis was hun toch gebleven. Maar de totaal veranderde levensomstandigheden zullen ook dit laatste hen nog uit de handen slaan.

Ik heb eens hooren vertellen van een bejaarde freule, die een groot en deftig huis in een onzer steden bewoonde, en vroeger niet minder dan drie dienstboden hield . . . wat overigens in zoo'n breede omgeving nog volstrekt niet te veel was. Maar de tijden zijn ongunstig, haar fortuin was sterk verminderd; zij echter kon noch wilde haar mooie woning verlaten, welke haar eigendom was. Zij sloot een paar kamers af, beperkte zich in alles en leefde zoo goed en kwaad als 't ging voort, met slechts hulp voor 't hoogst noodige.

Maar evenals in elk kalenderjaar, brak ook toen de tijd voor den grooten schoonmaak aan. En de arme freule begon daar mede, begrijpende dat het moest, wilde haar inboedel niet geheel verwaarloosd raken. Moedig ondernam zij dus het voor haar jaren veel te zware werk . . . met geen andere hulp thans dan een dagmeisje. 't Werd mij verteld door een ooggetuige.

HENDRIKA KUYPER—VAN OORDT

Aglé Isochroom opname